

HRVATSKA RIJEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para pečit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Riešenje uređovnog jezika.

Primamo iz Beča, da bi se ovo pitanje imalo riješiti odmah iz zaključka proletne parlamentarne sezone i da bi vlada ovom zgodom uzela u obzir zahtjeve hrvatskog naroda u Dalmaciji. Ovo uređenje ne bi sledilo putem zakonske osnove, koju bi imao primiti sabor u Zadru, nego putem ministarske naredbe, tako da bi se hrvatski jezik imao uvesti u sve urede Dalmacije kroz tri godine iz kako bude izdana ministarska naredba.

Još nam javljaju, da bi talijanski zastupnici bili pristali na ovu jezičnu osnovu, ali da su za naknadu tražili, da se u hrvatskim školama talijanski jezik uči 3 sata sedmično, a ne 2 kao do sada.

Hrvatski zastupnici izgleda da se ne bi ovom zahtjevu protivili uz uvjet, da se i u talijanskim školama uči hrvatski jezik 3 sata sedmično.

Ovakvo naš izvjestitelj po glasovima, koji kolaju u parlamentu. A mi bez da ulazimo u pretresanje ovih vesti velimo uvijek, da riešenje uređovnog jezika zavisi od nas, od pučanstva a ne od vlade. Da će vlada za sada podići hrvatski jezik na zvanični u svim uredima ne vjerujemo, pa za to nam je draže, da se ovo pitanje ne rieši zakonom, nego naredbenim putem. Vlada će svojom naredbom ostaviti otvorena vrata raznom i oprečnom tumačenju, iako da će opet ovo pitanje biti uzrok natezanja. Jedni će ovako, drugi onako. Gospodujućeg jezika ne ćemo imati, nego samo ako budemo sami htjeli. Vraćat ćemo se, gdje smo i danas.

Da se ova stvar posve uredi zavisi u prvom redu od pučanstva, a onda tek od činovnika. Do sada je isto prilično nepravedno. Koji činovnik bi započeo, drugi bi sledili kako su htjeli, većina bi se držala običaja, propisa. Oni, koji bi se izložili, podpali bi pod zapostavljanje i progone, a javnost bi se za sve to malo brigala.

A to bi ipak moralo ići drugačije. Hrvatski činovnici u prvom redu morali bi se u pitanju jezika bez razlike stranaka organizirati tako, da ureduju jedino u hrvatskom jeziku, a u slučaju kojeg progona morali bi biti svi solidarni, dok ne izvoje potpunu zadovoljštinu za progonojenoga.

U ovom imalo bi činovništvo biti poduprto od sve javnosti, od pojedinaca, od društava, od novinstva i od zastupstva.

One činovnike, koje ne bi bili u organizaciji za gospodstvo hrvatskoga jezika, ili koji bi se pokazali nesolidarni, javnost bi morala bojkotirati, društva ih ne bi smjela trpiti.

Osim toga svi trgovci i poslovni ljudi, koji dolaze u dotičaj sa uredima, morali bi zahtjevat i sve u hrvatskom jeziku.

Na ovaj način ne bi bilo moguće, da se događaji sablazan da se koji činovnik tudnjac nametne javnosti i činovnicima, a bila bi posve isključena mogućnost, da naša ljudi još daju priznanice Hočevarima. Ni jedno ni drugo, jer bi jezično pitanje bilo posve u kratko vrijeme riešeno i bez zakona i bez naredaba. Odnosno i naredbe i zakoni bili bi u duhu većine našeg hrvatskog pučanstva.

Neosnovano i nepravedno napadanje.

Pod ovim naslovom osvrnulo se „Jed.“ na članak „U eri nepotizma“, što je prošlog mjeseca bio uvršten u „Slobodi“, a bavio se promaknućem jednog pravog vježbenika, koji bi bio preskočio dvanaestoricu svojih drugova.

„Nar. List“ od 30. ožujka osvrće se također na ovo imenovanje, naglašujući pri koncu kako treba, kad se iznesu javne obzube, biti najprije pravedan i objektivna.

Baš potaknuti čuством pravčnosti i objektivnosti, koje u ostalom ni uslužni „kolega“ u „Nar. Listu“ nije nit najmanje pokazao, te bez ikakve obzira da li se radi o Dru. x-u ili Dru. y-u; a zadahnuti s druge strane bojaznošću, da bi se periodična iznenadjenja mogla

da pretvore u sistematično pravilo, koje bi poput rak-rane moglo da razruje celo naše sudstvo, koje i onako po današnjem sistemu pada sve na niže grane, latismo se pera.

Po „Jed.“ i „Nar. Listu“ izgleda kao da se pri imenovanju, o kojem je govora, čak i škrtarilo, pa nekako kao da im je krivo, što se Dru. X-u nije udielio mastniji zalogaj u kakovom višem razredu čina.

Ističu bo, kako Dr. X. ima 13 mjeseci službe kod vojničkog, a 2 mjeseca kod civilnog suda; da se od njega, kako ni od koga drugoga, zahtjevala praksa i kod civilnog suda od 2 mjeseca. Razlažu nadalje: „da je Dr. X. nastupio sudbenu službu, kad je svršio nauke, imao bi bolji red, te mu po tom nije bila priznata podpuno predjašnja služba, kako je to uvijek do sad bilo.“ „Nar. List“ pako tvrdi, da je Dr. X. dovršio pravne nauke prije svih tobože oštećenih drugova i da imade više državne a homogene službe no jedan od preskočenih, te da su ostali vježbenici samo formalno zaostali. Završuju napokon čudeć se, u čemu je bio Dr. X. pogodovan? Tek nakon 2 mjeseca prakse kod civilnog suda bilo mu je udieljeno kukavno mjesto prislužnika bez adjutuma. U političkoj službi bi Dru. X. bili u Dalmaciji a i u sudbenoj struci u Istri mnogo više uračunali vježbu kod vojničkog suda“.

Mislimo, da bi osobito u nekim pitanjima javna štampa morala biti opreznija, ter da se za svakoga ne bi smjela zagrijavati bez potrebe, jer inače i ona bilo hotimice bilo nehotice doprinosi svoj kamačak onom putu, kojim će lakše prodirati današnji skandalozni sistem protekcija, kojemu bar u sudbenoj struci ne bi smjelo biti mjesta.

Dok imademo izričitih ustanova zakona, argumenti „Jed.“ i „Nar. Lista“ mogu biti liepi, ali nisu nit osnovani niti pravedni, jer imade i osim Dra. X-a i drugih „čestitih“ a ubogih mladića, kojima se ovim imenovanjem nanijela golemo nepravda, preko koje se ne smije ničkom preći.

Nije kud kamo, jer zakon (od 27. studenoga 1897. br. 217. i. d. z.) čisto i bistro, te taksativno odredjuje:

„Osobam, koje su, prije nego stupe u sudačku pripravnu službu, već služile kod kakve državne političke, upravne ili financijske vlasti, kod kojeg financijskog odvjetništva, kao bilježnički kandidat u bilježničkoj kancelariji ili kao odvjetnički kandidat u takvoj odvjetničkoj kancelariji, u kojoj se može svršiti jedan dio pripravne službe, uračunat će se vrijeme službe, što zbilja tamo spovedu ukupno do 6 godine, u pripravnu službu, ako u nju stupe bez predikanja iz službe kod upravne vlasti, kod financijskog odvjetništva, iz kancelarije bilježničke ili odvjetničke.“

Prama tomu jasno je:

1. Da se po zakonu ne može uzeti u obzir službu, koju se sprovelo kod voj. vlasti odnosno kod voj. suda, te ju se ne smije uračunati u pripravnu sudačku službu;

2. Da, sve kad bi služba kod voj. suda bila takva, ebi se analogijom moglo podrazumijevati, da je od zakonodavca predviđena, da ju se ne bi moglo po zakonu nikomu (pa ni Dr. X.) uračunati podpuno (naime i preko 6 mjeseci) u pripravnu sudačku službu.

„Jed.“ spominje dva slučaja — naime onaj sadašnjeg pristava g. Rendića i sadašnjeg sudca g. Dulčića, koji su također prešli u sudbenu struku i to prvi sa Namjestništva, a drugi na Financijskog ravnateljstva (ovi su slučaji od zakona predviđeni), te tvrdi, da im je bila priznata praksa s onim redom, koji bi bili imali, da su odmah stupili u sudbenu struku.

Nu kao da je „Jed.“ ovdje štogod zaboravio. Nije nam naime spomenuo, da je g. Rendić odslužio kod namjestništva 8 m. i 23 dana, te je zaboravio kazat nam, jeli mu celo to vrijeme bilo uračunano ili samo 6 mjeseci, kako zakon propisuje. Zaboravilo nam je „Jed.“ nadalje spomenuti u pogledu g. Dulčića, (za

kojeg također neznamo koliko mu vremena uračunali) da ima preko 11 godina službe, pa je dakle promjenio struku baš kad se uvajjala nova procedura, u doba, kako je poznato, sveobće povlastice, kad je naime sledila nova uredba sudačkih činovnika (pravnik), kojih se min. naredbom od g. 1897. povisio broj za 1311, a nije bilo današnje hiperprodukcije pravničkog stališa.

Već je neko doba, kako pravni vježbenik mora redovito da čeka bez adjutuma najmanje godinu dana. Ako dakle promislimo, da je Dr. X. poslije cigla dva mjeseca pripravne službe ili u najgorem slučaju, ako se hoće, što se po zakonu ne bi smjelo, da mu se uračuna i 6 mjeseci kod voj. suda, poslije 8 mjeseci bio imenovan prislužnikom (za veoma kratko vrijeme bez adjutuma, jer takovih mjesta, nema no samo dva sistemovana), držimo da se nećemo ogriješiti o pravednost i objektivnost, koje su nas vodile pri ovom pisanju, ustvrdimo li, da se pravog vježbenika Dr. X. nije smjelo imenovati prislužnikom sve dotle, dok god je bilo pravnih vježbenika sa više od dva mjeseca, a u drugom pretpostavljenom slučaju sa više od 8 mjeseci službe, a ovih je jamačno bilo.

In-justitia.

Iz starog vremena

o uredniku „Novog Vremena“.

Otkad je g. Dane Petranović namislao da osnuje svoj list, ili bolje, otkad se g. Petranović okaljao u školskoj pregradi, koja se međunarodnim pravopisom bilježi sa dvie nišice — izmori nas jedan dio pokrajinskih novina sa dugim člancima o jednom velikom svjetskom i kulturnom poduzeću. Gosp. Petranović počeo o novoj godini da izdaje „Novo Vrieme“, da — kako on javlja — dodje u susret napredku, kulturi, interesima učiteljstva, školskom podmladku, pa i — celom čovječanstvu.

U početku mišljamo, da su članci pisani izključivo radi vašarske reklame, pa ne davasmo im nikakve važnosti. Ali sad, pošto je g. Petranović izkoristio priliku, te kroz političke novine prešao na načelna pitanja: za ili proti furtimstvu i štreberstvu; pošto je umio sebe prividno da sakrije, a da majstorski uvede u očitu bludnju i „Dubrovnik“ i „Slobodu“ u ime liberalnosti i sloge Srba i Hrvata; pošto je napokon sakupio oko sebe učitelje Srbe i jedan dio Hrvata, a sve to u ime načela, nametne se nama dužnost, da se i mi dignemo, da o to stvari kažemo svoju, i to baš u ime načela, ali ne onog, u ime koga radi gosp. Dane Petranović.

Najprije treba da budemo s jednim na čistu. Za što je osnovano „Novo Vrieme“?

Gosp. Petranović nam u svom prvom broju kaže, da mu je pored ostalih dužnosti glavna ta, da se bori proti štreberstvu i bilo čijem nasilju na teret jasnih učitelja. E pa kad mu je za to list pokrenut, za što zaludu da tražimo u tom listu izpunjenje obećanja? Jer taman otkad je „Novo Vrieme“ počelo da izlazi na utjehu biednog čovječanstva, pa sve do danas, kao što već rekosmo, neprestano se piše u „Dubrovniku“ i „Slobodi“ — a da i ne spominjemo „Kremenjaka“ — u slavu „Novog Vremena“ i njegovog uzor urednika gosp. Petranovića, pa se napada žestoko na organ učiteljskog saveza „Učiteljski Glas“ i na šibenskog nadzornika furtimaša srbodžera gosp. Sinčića, koji — po njihovom pisanju — bjesomučno vrši nasilja nad glavama svih poštenih učitelja.

Pa kad je — prama njihovom pisanju — sve pošteno učitelstvo prigriječeno i podučeno, kad su političke novine prisiljene da dugo vremena umaraju svoje neudne čitaoce sa tim ozbiljnim pitanjima, gdje je jedini kompetentni učiteljski list, gdje hrana i brana celog čovječanstva, a osobito naprednog učiteljstva „Novo Vrieme“ g. Dane Petranovića? Ta što muči? Nama je smrtnim nužno, da čujemo i njegov umiljati glasić. Jedini je on za nas vjerodostojan! Je li ili nije istina sve ono, što piše „Sloboda“ i „Dubrovnik“?

G. Petranović iz vlastite inicijative osnovao je list, da izlazi u susret duhu vremena i da brani ugled učiteljstva. Pa sad evo mu liepe zgode, da počne ostvarivati spasonosne svoje planove. — — —

Nego šalu na stranu!

Ima li koji drugi razlog, koji bi mogao da opravda izdavanje „Novog Vremena“? Kažu novine, da će kroz „Novo Vrieme“ njegov urednik zagovarati slogu Srba i Hrvata. A mi pitamo, gdje je on bio do sad? Ta do sad je bio glavni saradnik „Učiteljskog Glasa“, pa za što tu nije pokušavao da piše u tom smjeru? Ili mu je tko smetao? Nek g. Dane odgovori!

Danas, kako stvari stoje, nama se čini, da je pokretanje „Novog Vremena“ g. Petranovića bilo nepotrebno i vrlo štetno, jer se tim očito razdijelilo dalmatinsko učiteljstvo na dvie neprijateljske grupe sa narodno-partijskim obilježjem. A obzirom na sami učiteljski stalež, ne želimo da dokazujemo je li uobće bilo potrebno izdavanje drugog stručnog lista, samo mi konstatujemo, da g. Petranović ne može, kao urednik, dati nikakva jamstva za uspjeh, pogotovo ne onom, tko je na žalost mogao da njega bolje upozna.

Mi, koji smo imali dosta i dosta prilike da upoznamo g. Petranovića, uvjereni smo, da se za njegovim po čovječanstvo spasonosnim programom krije jedna nova smicalica, na koju on računa, da će mu donieti barem nadzorničko mjesto. A da nam se ne bi spočitnulo, e tobož iz ličnog nerazpoloženja govorimo neistinu, bit ćemo slobodni, da iznesemo nekoliko činjenica iz javnog života g. Petranovića.

Nazad desetak godina radi nedostojanja inteligencije kod Srba u Šibeniku, vodio je g. Dane Petranović glavnu rieč. Onda ga Srbi još nisu poznavali. Bio je uz g. Dra. Kovačevića, i bio je glavni agitator u srbskoj radikalnoj stranci, koja je vojevala protiv stranke zadarskog vladike g. Milaša. Gradjanski učitelj g. Petranović mnogo je doprinio, da se nartarna borba među Srbima onoliko razmahala, a među mnogo njegovih patriotskih djela bilo je i to, da je g. Dane poslao u satirični „Vrač“ vladiku Milaša u pozi narodnog izroda, gdje ruši tablu srbske osnovne škole. I to je u „Vraču“ bilo štampano.

Radi bolje ilustracije našeg junaka još ćemo da iznesemo koje njegovo jednako djelo iz mraka. Taman u ono doba jedan Srbin trgovac u Šibeniku otvoreno se izicao pristašom vladike Milaša, pa za to je g. Dane želio, da ga uništi, i u krugu svojih političkih istomišljenika predlagao je g. Dane, da se proti tom trgovcu povede bojkot, ali ne samo u Šibeniku, već po svim mjestima i zemljama, gdje taj Srbin izvozi svoju trgovinu. Već je spomenuti predlog Petranovićev s velikim negodovanjem jednoglasno bio odbiven kao korak nedostojan poštenih ljudi.

Moram doći do zaključka, da je i onaj trgovac znao, da jedini g. Dane Petranović radi o glavi njegovoj porodici, jer taj trgovac, na jednom sastanku Srba u Šibeniku, nije nikako pristajao, da se ista počne raditi, dok ne dodje g. Petranović, pak je ondje pred svima kazao: da se želi pred svom braćom suočiti sa nepoštenim Danom, s kojim da mora prije ili poslije revolverom obračunati. Ali g. Dane nije imao čiste savjesti, pa nije mogao ni da dodje na ovaj sastanak, i ako su ga po želji tog trgovca naročito opet išli zvati....

Poslije nekoliko vremena stvar se obrnu. Gosp. Dane Petranović počeo da se nada odcipljenju školskog kotara k.inskog od šibenskog. Kninski je kotar pretežno pravoslavlani, a g. Dane je kršten za pravoslavnog. I tad zaigra g. Petranović pravu ulogu. Poče sa pedagožkim podlicima u „Stribu Dalmatinskoj“. Iza toga poljubi papuču vladiki Milašu, onom istom, kojeg je slao u „Vrač“. Malo po malo izmire se sa onim trgovcem, kom je pokušavao, da podkopa temelj. Te kad bivši Petranovićev prijatelj, ne bez razloga, s prezrenjem batlašije ga, on tad okrenu, pa počeo sad njima da radi o glavi.

U ono doba pravoslavni u Šibeniku borili su se među sobom za crkvenu upravu. Nije nam ovdje mjesto, a ni danas zadaća, da o tom govorimo. Glavno je iztknuti, da je g. Dane Petranović i to znao upotrebiti za svoje planove. Kao crkveni tutor predstavljao je on tu borbu pred vladama kao neku vrst bunjenja, pa je o velikim svetkovinama dobivao uz redarstvo i žandarmariju na raspoloženje. U svojstvu komesara bez monture znao je g. Petranović da preko jednog naivnog žandara bez ikakva povoda zabrani ulaz u crkvu jednom od najmirnijih i najpoštenijih pravoslavnih staraca. I to se znalo gutati i kriti od javnosti radi mira i živih glava.

Gosp. Dane Petranović bio je u stanju, da brata zavadi s bratom. Bilo je mnogo slučajeva, gdje je među Srbima krv morala na potoke teći. Nego se uvijek nalazilo ljudi, koji su znati za sebe i za g. Petranovića imati razbora i pameti.

I kad ne bi moguce da poteče krv i da se povajaju glave, ode g. Petranović do državnog odvjetništva, i kao pošten čovjek i pravi hrišćanin tuži braću svoju zbog smetanja vjeroispovjesti, pa im barem na taj način htjede spremiti ugodni odmor u Istriji od 1-5 godina. Već naravno, na državnom odvjetništvu bijahu savjestni, pa bez dokaza ne mogahu ni da progone poštene ljude.

Ljudskoj mašti nije trebeto da se trudi stvarajući kombinacije, koje bi razumčale za što se ovako ponašao g. Petranović prama svojoj braći Srbima.

Evo još malo primjera. U Šibeniku postoji jedno jedino srbsko društvo: Srbska Čitaonica. U njezino članstvo je pristupio g. Petranović nakon što je više puta bio pozivan. Dakle član je i on. Ali ne redovni, već pomagač, plaća 1 krunu mjesečno. A oni „Srbi“, što su njemu najbliži, i u svemu i po svemu kao i on, nisu absolutno članovi. Pokrene li se među Srbima u Šibeniku ikad kakva pametna akcija za zidanje srbske škole ili makne li se na dobro bilo štogod, eto ti g. Dane da kupi križe i podpise, i da omela ljude voljne ozbiljna rada.

Lani, na primjer, pred izbore doznao je gosp. Dane poštenim načinom, da je srbski mjestni odbor sa svoje sjednice poslao predsjedniku stranke jedno pismo, koje se ficalo izbora u kninskom kotaru. A g. Dane isti čas uz svoj podpis pokupi još od trojice neupučenih prijatelja, te u ime šibenskih starijodica posla predsjedniku stranke protest protiv čl. Dru. Kurajici, Dru. Bakotiči i protiv ostalih članova odbora; ovi naime da nemaju prava govoriti u ime Srba u Šibeniku, jer su Bog zna odakle — furešiti su.

Pa čujte još kako raste srbski patriotizam g. Dane Petranovića. Ljeti, preko školskih praznika, dobiva svake godine g. Petranović od bosanskih vlasti sve olakšice za putovanje u naučne svrhe, te tako ima prigode da se na lldžama sastane sa kojim srbskim pravkom, i da s njim stupi u povjerljive razgovore. Za što?? —

Gosp. Dane Petranović, kako čujemo, proslavio se i kao povjerenik Srbske Križevne Zadruge. Jedne godine, uvjeravaju nas poštteni svjedoci, pokupio je gosp. Petranović

novce po Šibeniku za zadrugine knjige, a knjigā nikad. Kažu, da je g. Petranović dokazivao, da je to bio jedan — nespোরазum. Opetujemo: Nespоразum!

A kao povjerenik „Srbske Zore“? Eto lani su Srbi u Šibeniku priredjivali ples u korist „Srbske Zore“. U Odбору bio je izabran i g. Dane Petranović, kao „Zorin“ povjerenik. Pa, vjeruje Bogu, taj čovjek nikad na sjednice došao nije, a ljudi njegovog kova, s kojim se se on svaki dan sastajao na velike dogovore, radili su i agitirali otvoreno proti „Zorinoj“ zabavi. Već kad nije bilo moguce da se omete zabavu, g. Dane je došao u kazalište i stao je do prvog odmora, a njegovi najintimniji prijatelji i rođjaci gostili su se sa nekoliko najpoštenijih pravoslavnih težaka uz samo kazalište u „Hotel Dinara“, pa pošto su ove dobro najeli i napili, pustili su ih da nakresani jurišaju na kazališna vrata i da traže smutnju.

Do tog naravno nije došlo, jer je s druge strane bilo razbora, pa je tako ostao jalov i ovaj pokušaj g. Dane i njegovih prijatelja, a sama zabava uspjela je onu več sjajno za to, što su se na nju i korporativno i privatno odazvali oni Hrvati, koje nevjestic „Dubrovnik“ zove frankovcima i furtimajšima.

Slušajte još kakav je g. Dane Petranović kao građanski učitelj. A najbolje da više prekinemo. Premalen je prostor, da se ovdje sve potanko iznosi. I ovako nismo htjeli da pišemo o velikom Dani. Namjera nam je bila samo da utvrdimo, da je „Novo Vrieme“ zbog mnogo razloga suvišno, i da mu urednik, prama svojoj izmrcenoj prošlosti ne daje jamstva, da će taj list koristiti onoj ideji, za koju se mnogi pošteni učitelj zagrijava. To što rekomo ne poričemo. Kriva li što gosp. Dani Petranović, a on nek nas tuži sudu, i nek ne šalje izpravke ni izjave, u koje iz ovih odričica nitko ne će moći da vjeruje.

Što smo kazali — na sudu ćemo dokazati. A dokaze ćemo temeljiti na svjedočanstvu poštenih ljudi, među kojima će biti i onih, te su danas prijatelji samog g. Dane Petranovića.

Jedan znanac.

Dioba občinskih dobara.

Gosp. Hubert knez Borelli, predsjednik našeg pokrajinskog poljodjelskog vijeća i načelnik občine Biograda na moru, napisao je u „Gospodarskom Vjestniku“ br. 7. uvidnik pod gornjim naslovom.

Pošto je pitanje diobe občinskih dobara važno za cilu našu pokrajinu, to ćemo se na članak g. Borellia osvrnuti i izneti čemo one glavne misli, koje držimo, da su neizbježno nužne, da budu uvažene, ako želimo, da dioba občinskih dobara bude pravedna, a po narodu sada, a i buduće koristna.

Gosp. Borelli u današnjem zakonu za razdiobu občinskih dobara vidi prvu nezakonitost, a to i stoji, jer je naravno, da imućniji seljani sastavljaju po današnjem zakonu i seoski zbor i občinsko vijeće, te kao takovi oni su prvi protivni diobi občinskih dobara i to u prvom redu radi paše svoga blaga, Gosp. Borelli bi želio, a tako bi i moralo biti, da se današnje odredbe izmieni i da zakon unapred bude glasio ovako: „Kad se radi o diobi občinskih

dobara dostatno je saslušati seoski skup, sastavljen od jednoga člana svake obitelji odlomka. Tako sastavljeni skup ima izključivo pravo da odlučuje o diobi.“

Gosp. Borelli veli, da bi se dalo i drugačije ovo urediti, t. j. po ustanovama predviđenim u zakonu kroz tri godine podijeliti sva občinska dobra i to za svaki odlomak napose i ovaj bi način još bolje odgovorio svojoj svrsi.

Da se ovo izvede, moralo bi se ustanoviti odmah, tko ima pravo na dio, jer danas o tome odlučuje seoski zbor i vijeće, a ovi je imućniji uvijek potežu biljac k sebi i uvijek bi rada sve sebi, a siromahu ništa.

Kad bi se prihvatilo, da se občinska dobra, kako predlaže g. Borelli, podiele u roku od tri četiri godine po odlomcima, tada bi se zakonom imalo odrediti tko ima pravo na dio, a u tom slučaju mi bi smo bili za predlog g. Borella, t. j. da bi dio morao imati svaki, koji ima pravo da uživa občinska dobra i ako ih ne uživa, pa bilo muško, bilo žensko, bilo udovac, bila udovica ili maloljetno siročće.

Što se pak do danas pa i danas događa? Občinska se dobra diela onda i onako, kad i kako je u računu nekolicine bolje stojećih se. Na sirote malo se tko osvrće, dok u mnogo slučajeva udovice bez poroda niese imale pravo na dio občinskih dobara, a ista su se davala i onima, koji niese imali na to nikakovo pravo, kao župnicima, učiteljima, pa čak i žandarmima.

Prama našim prilikama, kako dobro veli g. Borelli, bilo bi možda najbolje kad bi se občinska dobra podijelila na dimljake u selu, ali tako, da svaki dimljak sačinjava sam po sebi samostalnu obitelj i kao takova da pripada onom selu, da je tu uređena, a ne od jučer doseljena.

Naravno je, da se ovamo ne bi smjeli ubrojiti oni, koji su iz drugog kojeg sela došli u vlažvo, jer oni ipak obraduju ono imanje, koje bi pripadalo dotičnoj obitelji, dio bi ovaj imali primiti samo onda, kad bi stupili u vlažvo kojoj siroti, ili udovici, kojoj su njezini izumrlj, ali ne podnipošto dok su oni živi, jer bi tada njim u dio po smrti ovih došlo dvostruko. Kad bi pako primio dio u onom selu, gdje su došli, gube pravo diela u svome. Još bi se morali izključiti i oni koji žive u drugoj zgradi, ali pripadaju jednoj samoj obitelji. Do danas nije u više slučajeva bilo ovako. Recimo, da otac ima 4-5 sinova, oni su se poženili i svaki stoji u posebnoj zgradi, ali niese od oca odjeljeni, već skupno kuhaju, jedu itd. Imaju li pravo na dio občinskih dobara? Ne, a ipak do sada im se davalo, te je na ovaj način ova obitelj dobila 6 dijelova občinske imovine, a druge samo po jedan, što nije bilo podnipošto pravedno.

Kod nas, gdje niese još medjaši sasvim uređeni, ova razdioba, ko što je naravno, našla bi na neke poteškoće. Da se i njima doskloži, g. Borelli predlaže veoma dobru misao. On veli: „Ako je nastala kakva preprička s kojim od susjednih sela glede posjeda jednog prostora, nek ostane taj prostor nedijeljen, dok ne pade pravorečnik i razsuda. Taj će prostor tek iza razsude dieliti po veličini prostora već učinjene diobe i ostati će netaknut, dok ne dodje novi dimljak, nova obitelj, kojoj će preći u dio.“ (Sliedi).

Za dalmatinske ribare, težake i brodere.

Don Frano Ivanišević zauzeo se u ple-narnoj sjednici agraraca, koji sačinjavaju najjaču skupinu od 280 članova u parlamentu, za dalmatinske i istarske težake, mornare i ribare, da bi se i njih uzelo u obzir pri osiguranju starosti iz jubilarnog fonda od 100 milijuna kruna. On je tamo zastupao zastupnike Dalmacije, te je u dužem govoru zagovarao čuvstvo pravednosti zahtjeva, da istom mjerom imaju čuti blagodati osiguranja starijodici radnici polja kao i radnici tvornice, tim rosti radnici polja kao i radnici tvornice, tim više, da radja na polju izložena je pogibelji nepreslasnih elementarnih šteta — što nije slučaj za radnika u tvornici, gdje ima svoj stalni svakdanji prihod. — Žalostno je osobito stanje u Dalmaciji, koja je u gospodar. pogledu silno ka zapustena; zemlja ne daje dovoljno ploda kao drugim pokrajinama, a i kukavni proizvodni slabost uglavničku, tako da je teška i mladost malin posjednicima, a starost pak ugrožena. To je razlog za što velika množina naroda seli u Ameriku. Kad bi on znao, da je njegova starost osigurana na kući, ne bi u zadnjih 10 godina izselili iz Dalmacije do 50.000 ljudi u najnašnijoj dobi života.

Dalmacija imade još jedno široko polje rada, a to je naše jadransko more, na kojem stotine naših domaćih ljudi troši svoj život, boreći se proti onom jakom elementu, a to starosti dočeka najčernemije dane. To isto neka vriedi i za ribare. Obzirom na ove osobite okolnosti predložio je sjednici, da se istarske i dalmatinske težake, brodere i ribare vrstni među one, koje se proteže blagodati osiguranja u starosti.

Naši dopisi.

Sinj.

(O občinskoj autonomiji). Naše su neke občine bez nadzora zakonom predviđena, te bivaju na očitu propaz naroda, a evio tomu dokaza. Za danas je bilo pozvano obč. Vijeće sa predmetom na dnevnom redu: „Pokriće troškova u više učinjenih za Magazu i odobrenje odnosnog zajma“. U znak nepovjerenja upravi, Vijeće nije bilo na zakonitom broju, te nije se obdržala sjednica. Pošto nas je začuđilo i iznenadilo po treći put na dnevnom redu „odobrenje odnosnog zajma“ nameće se pitanje, da nam se to razjasni. Nije nam poznato, da se ikada razpravljalo u obč. Vijeću i bud što zaključilo, odnosno gradnji drugoga skladišta za vojsku; ako jest, tražimo da se iznese odnosni zapisnik sjednice obč. Vijeća, da vidimo što i kako je zaključeno! Neka se istodobno iznese i redoviti zapisnik sjednice obč. upraviteljstva, da se znade koji su od prisjednika potpisali i što preložili Vijeću da odobri? Inače Vijeće ne može bez povriede zakona da odobri ono što gospoda na upravu traže. — Kako je poznato radje skladišta dogotovljeno su god. 1906; odnosni troškovi uneseni su u konačni račun zajednice iste godine. Pa čemu sada stoji na dnevnom redu izmišljeni predmet tobožnjega zajma? U koliko se dade razbrati, rečena magaza je sagrađena po svojevolji bez redovitog zaključka obč. Vijeća. Potrošena je ogromna svota od kakvih K 100.000 bez ikakove potrebe, na očitu štetu občine, tim

Pravedan ili krivac.

Slika iz sadašnjosti od A. V.

(19)

Rade pomilui stotinu krivaca, prije nego se odluču osuditi ma samo jednog pravednog.

Na ove rieči, koje sam smatrao podpunim uvjerenjem izhitrenim i lažnim, planuo sam kao živa vatra, postajao sam biesan. Drhćući kao trska na uzbinanim valovima zaklinjala me je, da joj vjerujem.

„Krivca sam i priznajem, da sam kruto sagriješila. Nisam smjela obećati mu taj sastanak.“

Sve joj mogoh vjerovati, ali toga nikako. Pamet ne počela ostavljati, pred očima mi se uzamuo smračti, a ukaže se slika nevjerne žene, izdajice mog mira, moje pogazane časti, trovateljice mog života. Bies, zdvojnost, što li, oduze mi snagu, te ni sam ne znam kako grečivom rukom zgrabi pištolju i pritisnuh je na njezina prsa. — Odapeh. Zrenuv se klečala još predannom, te, umiljato me pogledav, sruši se naznak na pod paviļiona. Imala je još samo toliko snage, da je mogla težkom mukom izreći zadnje rieči: „Oprost mi, kako i ja tebi rado praštam“. Gusti mlak vrelc krvi navri joj na usta i ona izdahne.

Sjedio sam dugo vremena u toploj zdvojnosti uz njezino truplo. Čuo sam kucanje prijatelja Zivanovića, bez da mu se odjavih. Tek kasnije, kad je već otišao, ostavio sam paviļion, kojeg opet za sobom zaključah. Odoh u svoju sobu. Počeo sam razmišljati. Došao sam do spoznaje, da počinih neizmerno zlo i da sam postao prosti zločinac.

Moja savjest počela se je buditi, a težina zločina pritiskala me je kao da se je cijelo brdo na mene survalo. Htjedoh svoju čast spasiti, povratiti izgubljeni mir, moju razornu sreću osvetiti uz cilnu, da sam postao ubojica, koji uništiv sve, uništio sam sama sebe.

Ovako je glasilo očitovanje Radujevićevog.

Pročitav Zorčići cilni zapisnik, stade pa se zamisli. Sastav istog uznao ga je potresao, jer je znao, da usljed ovogok očitovanja njegov prijatelj bio je više nego izgubljen. — Radujević, moj prijatelj, ubojica! ne, sto puta velim, da to nije moguce, nasuprot ja naslućujem, da je nevin. Nu, što ga je ukaže se, da izusti ovakovu laž i da ju dade u zapisnik uvesti? Za što i s kojega uzroka hoće na silu da se prikaže ubojicom? — ovako je umovao Zorčić, te uze zapisnik u ruke da ga iznova pročui.

Neznatan je onaj kriminalista, koji njedno nije i dobar poznavatelj čovječije duše. U nebrojenim slučajevima obistinila se je već ova izreka, jer su mnoge iztrage uspješno dokrajčene samo usljed velikih sposobnosti poznavanja čovječije duše onih, kojim je bila povjerenja kakova zamršena iztraga.

Zorčić, koji je na daleko slovio sa svog neadkriljivog dara i oštroumnosti, kojom je znao sa lica čovjeka odgonetati kao da čita iz otvorene knjige što se u nutarnosti čovječije duše zbiva, razumio je odmah za što je njegov prijatelj na jednom priznao se krivcem.

Uvjeti njegovog obstanaka, pošten glas i njegova neokaljano od sada čast bili su s temelja razoreni. Bez ova dva uvjeta njegovog obstanaka, koji bijahu duboko u njega uvriježeni, on, Radujević, bijaše živi mrtvac, te je pri samoj pomisli da bi se njega moglo smatrati za ubojicu, moralo uzdrmati u njemu nadu, da bi i samo čas mogao to podnositi.

Prevara i izdajstvo žene, koju je iskreno ljubio, neizmerno kosnula se njegovog poštenog srca. Za njega ovakav život nije imao više vriednosti, bijaše mu samo teret, kojeg se htio na svaki način riešiti, odlučiv tvrdno, da ne će živeti. U ovakovom duševnom razpoloženju kazivao je svoje lažno očitovanje iztražnome sudcu, prikazivajući se kao ubojica svoje žene.

Sa prividnim mirom na licu, umjetno sakrivajući zdvojnost svog slomljenog srca, pripoviedao je Radujević iztražnome sudcu svoje doživljaje one kobne večeri, a po tome kako je postao zločinac najgore vrsti.

Zorčić uvjeren o neistinitosti ovog priznanja tim više je vjerovao u njegovu nevinost. Mučila ga je samo misao kako da pronadje način, da spasi prijatelja od očite propasti i da ga iztrgne iz ruku krivca.

Prije nego li stvoriti kakovu odluku naumi Zorčić da se sporazumi sa iztražnim sudcem, koji je, saslušav njegovu razglabanje o mogućnosti da je Radujević, sit ovog varavog svijeta, možda izjavio nešto, što absolutno nije počinio, — samo

sa sućutnim posmjehom odvratio kimajući glavom, kao da ne vjeruje u tu njegovu tvrdnju, ali je na molbu Zorčićevu rado pristao i obećao mu, da će oduljiti sa iztragom, puštajući mu tako vremena, da sakupi neke podatke, kojim bi moguce mogao dokazati nevinost utamničnika.

Najprva briga zakupila je Zorčića kako da uzdaci potragu, na temelju koje bi bio u stanju u čim kraćem roku sakupiti podatke, te dokazati nevinost Radujevića.

Odluču s toga pozvati Zivanovića, te zamoliti ovoga, da ga u tom podhavtu podupre.

Priznanje Radujevićevog je ludost! — reče Zivanović. — Poslie tog njegovog priznanja još više sam uvjeren o njegovoj nevinosti; samo je znam kako da dokazemo tu njegovu nevinost, kad on sam odlučno tvrdi, da je ubojica.

Radujević Zivanoviću nije ma ni ciglom rieči dao razumjeti, da je nevin, ali je Zivanović ipak rado obećao Zorčiću, da će mu pomoći da se uvede svjetlo u tu tamnu zgodu.

Oba prijatelja podjose k Leposavi, za koju se je Zivanović bio zauzeo u odsutnosti utamničnog oca, kao da mu je rođena kćerka.

„Leposavo, drago diete moje, kaži mi istinito, za što si one večeri, kad ti je majka bila umorena, čistila krv sa odiela tvojeg oca?“ — upita ju Zivanović.

(Nastavit će se).

više što otrog dvadeset godina sagradilo se skladište za Domobranstvo, tako ukusno i ogromno, da mu nema slična u Dalmaciji, te sada ostalo izpraznjeno bez ikakve koristi, plaćajući obćina tolike dobiti uz pridignuti zajam za gradnju istoga! Kažu gospoda na upravi — između kojih i razpisni sin — da su za magazu potrošili puno više preko predračuna, i ako za to na svoje vrijeme nisu zaiskali povlaštenje ni dobili odobrenje od obć. Vieća u smislu §. 74. O. P., po kome najdalje za mjesec dana morali su zatražiti i dobiti potvrdu sa zakonom predviđenu. Pošto to nisu uradili odnosno ni zadobili, imadu se smatrati težkim prestupnicima vršenja svojih službenih dužnosti. Pri ovom predmetu nameće sa pitanje: od kud, kako i čemu se traži odobrenje tobožnjega zajma? Tim više kada se uzme u obzir te stavi pitanje: što je od obćinskoga novca kroz prošle dvie godine današnje žalosne uprave?

Poznatu nam je, da s početkom g. 1906. stara uprava pridala je sjadnoj kako stiefi: U gotovu novcu K 15.138.22; pričuve kod Pučke Banke u Splitu K 10.000; kod iste banke pridignuto zajma K 40.000; u predračunu za g. 1906. bilo je K 30.000 za gradnju novoga grobišta u Sinju; pričuve u više odlomaka K 10.481.22; raznih K 9600. Skupa K 112.539.44. Pa ipak sve je razasuto bez da se je vidilo bud koje radje ili podhvata od obće i javne koristi, jedino što se je probio, prokerćio i uredio put k načelnikovoju „Villji“, koji izključivo služi za nj i njegove! I pomnožio se je broj činovnika sa masnim plaćam naosob upravitelju, koga je načelnik dobavio da ga podučava, kao što i njegova miljenika tobožnjeg lajnika, koji mu daje impulsa! Novci su se razasuli i ako se grobište nije sagradilo pa ni započelo, a ipak svrhom god, 1906. ostalo je duga neizplaćeno preko K 16.000! U predračunu za g. 1907. bilo je više hiljada predračunjeno za radje vodovoda u Sinju i Vojniću; radnje se nisu izvele pa ni započete — a novca nema! Kamo su pošle tolike hiljade? Nije li sa zakonom strogo zabranjeno, da se novac ne smije uložiti u drugu svrhu, nego u onu, za koju je namijenjen? (§ 78. O. P.). Sa zakonom je naredjeno, da se ne smije ni iskati, niti se može dobiti odobrenje profizikonitju uložbi obćinskih dohodaka. U ovom slučaju ni obćinsko Vieće ne može i ne smije dati upravitelju onu oblast, koja je sa zakonom zabranjena, smatrajući je kao težki prestupak. Zakon je nad svima, nad upraviteljstvom, nad Viećem, kao što i nad svim vlastima, tako da se svi bezuvjetno moramo pokoravati zakonima. Oslonom na propise zakona mi tražimo od obć. upraviteljstva razjašnjenja sa predpomenutim izpravama. Istodobno pozivljemo i nadležne vlasti, da bez oklijevanja na temelju zakona riješe naše opetovane pritužbe po izpadcima revizije, koja se je obavila otrog šest mjeseci. Mi smo iznili fakta, a contra factum non valet argumentum.

Gospodo na upravi, vi dobro znate, da je matematika pozitivna znanost, da nju doskočice ne zaslijepljuju: brojke govore, umišljenost izčežava. Ele, pobjeda ostaje vazda na onim, koji pošteno misle, rade i pravicu kroje! Ali fine finaliter mora se doći na čistac po onoj: Tempora mutantur et nos mutantur in illis!

Obćinari.

Primošten.

Molim upravu „Hrv. Rieči“, da ovo nekoliko redaka izvoli tiskati, koje ja neuki pismohar radi važnih i od velike potrebe stvari za ovo mjesto. Prvo da se potužim na nerodovitost pošte između Šibenika i Primoštena. Pitamo poštarsku vlast, čemu je izostavila ponedjeljak bez pošte. To je puno škodno za naše stanovne, jer naš listonoša krene iz sela po stanovima u utok jutrom, a pošta stiže u večer i tako se ista ne dieli po stanovima do četvrtka, odnosno petka. Tako naši stanovni, ako imaju koji prečni ili sudbeni list ili spis, ne dobiju poštu od subote do četvrtka, a to sve s toga što u ponedjeljak parobrodu nije dozvoljen prenos pošte.

Za to molimo c. k. upravu pošte da udesi tako da utok bude bez pošte, a ponedjelkom da bude polazila pošta iz Šibenika za ovamo, jer bi tako nami bilo puno naručnije. Drugo da se potužimo i na upravu pošte, osobito na seoskog listonošu, koji brzo ide kao pribiveni zec, što se kaže, koji je dobar zakasniti samo 24 sata. To nije puno. U nas je pošta tri puta na nedjelju: utorkom, četvrtkom i subotom. Njegovi satovi su polazka na 6 i pol jutrom, a vraća se jedva u nedjelju na 8 ili 9 u večer, što bi se imao vratiti u subotu na 5 i tri četvrt u večer. Mi nismo njemu krivi, što je njemu sada na ledjima da ima služiti još Grebašćicu, a za malo više plaće nego prije. Pri-maknuto mu je 12 kruna mjesečno, po što mu je to na onoliko putovanje.

Još da obznanimo poštarsku vlast, da ovaj, što mi je povjerenja seoska pošta, nije osoba tako izobražena, nego začuena može se reći bedasta, i do sad je učinio mnogo pogriješaka ali nam nije sve stalo brusiti.

Čemu se ne nadje za odlomak Grebašćicu drugi listonoša? Tad bi bilo redovitije za jedan i drugi odlomak. Do koga je neka se makne i stavi red na ovaj važni posao u ovom odlomku.

Još jednu. Amo se rugaju i smiju buda-laština u Pendelovu klepetalu. Znamo mi puno bolje nego on, što je sve obćina za naše selo učinila, što ne bi nijedna druga za nikoga i na čemu joj moramo biti u vieke harni. Da nije bilo obćine i današnje uprave i našeg zastupnika Dr. Dulibića, danas bismo se morali spravljati svi da selimo u Amerike, u Transval u daleki svijet. Ako Primoštenci ostaju na svojoj rodjenoj grudi, gospodari svojih truda i zemalja, zasluga je obćine Šibenske. To neka Pendul zna i pamti, neka zna da mi priznajemo, da smo obćini dužni i da dug moramo vratiti, tim više što je nas taj dug spasio.

Viesti.

Za „Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru“ primila je mjestna podružnica od nar. zastupnika Dra. Ante Dulibića K 5— i to kao izvanredni prilog.

Svega K 5—
Prije izkazanih 20890
Ukupno 21390

Napried za našu Istru!

Kazalište. U četvrtak večer ponovio se „Ernani“ sa gospodjom Castagnoli u ulozi Elvire. Milo nam je, da se to učinilo, jer je tim gospodja Castagnoli još jednom dokazala svoje lijepe umjetničke sposobnosti bilo glede izvrsne svoje škole, bilo glede krasne interpretacije svoje uloge. Narav njenog glasa ne može da nadvlada zahtjeve te uloge, ali ipak ona to obilno nadoknađuje, jer posjeduje se druge prednosti, pred kojima je jačina glasa tek uzgredna. Pjevalo se mnogo bolje nego drugih puta, a i tenor je bio u punom posjedu svog glasa. Treći čin uspio je sasvim dobro. — Danas je večer u počast basu g. Manfrini-u, koji će odjevat i romanu iz opere „Simon Bocca Negra“. Sutra večer, kako čujemo, opet „Favorita“.

U Šibeniku sole more. Prekjučer tko je prolazio kraj lučko-zdravstvenog ureda, mogao je opaziti čudo nevidjeno i nečuveno. Financijski organi po zapovijedi financijske starije vlasti sipali: sol u more sve u šestnaest. Iz-tresli tako nekoliko punih vrea. — Mnogi se pitali čemu to? Otkad se to počelo soliti more? Kasnije su nekako doznali, da je to bila malo satrvena sol, koja se imala prodati uz cieniu od K 4 po kvintalu, a ako se ta ciena ne postigne na dražbi, da se sol mora baciti u more. Bilo ih je, koji su nudjali do K 3.80 za kvintal. Zaludu, za razliku od 50-60 novč. ode sol u more, za koju se moglo primiti do 24 K!

Nezgodu. Pišu nam iz grada: Prekjučer u malo da se nije dogodila u Šibeniku nesreća od nedoglednih posljedica. Konji Rapini upregnuti pod kočiju, poplašise se u Crnici bivš Baljkasove kuće, te svom snagom poletiše niz „Gradju“ preko Pazaru i Poljane nizbrdice k obali. Kočija udarila takovom silom o cestnu ogradu, da je kočijaš pao s boka pod nju, a zadnji kotač projurise preko njega, tako da dosta znatno ozlijeđen bi prenesen u mjestnu pokrajinsku bolnicu.

U kočiji vozila su se gospoda vještaci Rikac Bulat i Muslija iz Driša imenovani za razdiobu ostavštine pk. Marka Živkovića Šupka zajedno sa Lukom Karadžolom, koji fun-gira kao uzorni upravitelj još uzornije uprave nad ovom poharaćenom ostavštinom.

Riku Bulatu uspjelo je da još u Crnici izkoči kao zec iz kočije, ozlijeđivši pri tome samo malo lakat i pederavši malo kaput, što će mu služiti za spomen, kada mu se pružila visoka čast voziti se s pašom Živkovića stanja.

Drugi vještak Muslija iz Driša nije bio tako sretan, jer je ostao u kočiji, koja je strje-lovitvo letila kroz varoš sve do morske obale, a borme podnio je jedan dosta straha; jedva mu je uspjelo kod poštanske zgrade skočiti iz nje, ozlijeđivši dosta znatno nogu.

Upravitelj uzorno vodjene ostavštine Luka Karadžole nije bio tako sretno da se neozleđeno povraća sa te eskurzije, jer je nesretno pao još u Crnici iz kočije i ozledio prsa, a što je još gore nos, što je osobito požaliti kada kad se približavaju vazmeni dani i kad treba da osjetilo njuha bude zdravo za miranjanje janjeće pečene. Dovezao ga je Bogdanovom kočijom u pokrajinsku bolnicu odmah pozvani njegov alter ego još uzorniji bivši upravitelj Živkovića stanja.

Salćine kažu, da su se konji poplašili od pustih sjena netragom izčežlih volova, krava, junaca i ostalog blaga božjeg iz ostavštine pk. Živkovića Šupka, koji dodjose pokloniti se velikom paši s molbom, da ih prebroji i opipa jesu li već jednom „taugličih“, da ih taj uzor upravitelj proglasi sa svojim bivšim drugom u upravi g. Mičunom, uzkršim i povračnim u život, kada to nije do sada htio da učini tko je za to bio, po dužnosti, pozvan.

Darivanje rabskih šuma. U „Narodnom Listu“ odgovaraju na naš članak u tom poslu. Opažamo, da bi smo mi isti bili taj odgovor objelodanili, da nam je bio poslan, jer nam nije bilo do drugoga, nego da se ne dariva naše zemljište tudjincima. Milo nam je, da toga dara nije još bilo, a još će nam biti milije ako ga uobće ne bude. Onaj članak je bio pisan po obavijestima, koje smo imali iz Raba i od osobe, koja Rab veoma ljubi, pa s toga mislimo, da obćinsko vieće rabsko ne će doći do toga, da dariva što bogatom Beču. U ostalom drugo nam je još, da smo onaj članak objelodanili, jer dok mi o tom nismo pisali, nije nitko ustajao proti viesti, da su šume darovane, dokaz da se za tim išlo. Dobro što toga ne će biti.

Iz bračnog kreveta na dno mora. — Pišu nam iz Skradina: U noći između 9. i 10. tek. mj. zbio se ovdje nesretn slučaj. Jeka Bačić, žena Ivana Bačića, nadničara odavle, otišla je u večer 9. tek. mj. redovito sa svojim suprugom u krevet na počinak. Muž trudan od posla dobro zaspao; dočim Jeka, rek bi, nije mogla da usne. U kasno doba noći, poslije neg je podojila malašno djetesće, kradimice mužu, izvuče se iz kreveta i polagano ode van iz kuće, koja nije daleko od morske obale i baci se u more. Nakon jedno pō sata i muž se probudi i opazi da nema Jeku u krevetu. Brže se skoči, najprije pogleda u bešiku, opazi da djetesće spava, probudi starijega sina, te odoše tražiti Jeku. Kuća malešana, lako su je mogli pregledati. Muž odmah ode prijaviti oružnicima pomanjanje Jekino. Sutradan rano zorom uslied pretraživanja nadju je jadicu u moru blizu klaučice. Javljena odmah sudbena vlast odposla svoje povjerenstvo da konstatuje slučaj. Ono naredi, da je iz moru izvalde i odnesu kući, gdje povjerenstvo učinilo svoje dalnje izvide. — Jadicna ostavila je za sobom četvero nejakie dječice i mlada muža.

Saviz sabora u Zadru. Kako iz Beča javljaju pokrajinski če se sabor sastati prije izminka zakonitog perioda još u jedno zasiedanje i to iza Uzkrsa. Sabor prihvatiti će izborni red za sabsorske izbore. Zakonska je osnova već gotova. Još će vlada predložiti i zakonsku osnovu, kojom se uređuje jezično pitanje u Dalmaciji.

Iz Murtera nam pišu: Naš „Sokol“ razpostao je svezke (blocke) srećaka na razna društva za igranje lutrije na drugi dan Uzkrsa u korist svog društvenog barjaka. Umoljava se za to, da svaki onaj, koji je iste razprodava, izvjesti upravu našeg „Sokola“ o izvršenome t. j. da joj dotični novac pošalje ili nerazprodane srećke povraći, da se odbor uzmogne vladati. Zdravo!

† Pavo Radimiri, pomorski kapetan umirovljeni profesor c. k. pomorske škole, pod-admiral Bokeljske Mornarice, preminuo je u Dobroti dne 5. t. mj. u 10 1/2 sati prije podne, sprovod bio mu je dne 7. t. mj. Ucviljenoj svojti naše saućešće, a pokojniku bila laka rodna gruda!

Odkikovanje. Nj. Vel. Cesar i kralj podielio je g. Ivann Ambrož-u, c. i k. kuratu ratne mornarice na brodu „Schwarzenberg“, zlatni zaslužni križ s krunom za mnogogodišnje odlično službovanje.

Samostalno željezničko ravateljstvo u Splitu. Na konferenci kod ministra željeznica

Derschatte dne 7. o. mj. svi učestnici glaso-vauše za samostalno željezničko ravateljstvo u Splitu. U tu svrhu proračunano je za trošak 80.000 K. Čeka se potvrđenje ministra financija.

Za poštanski promet u Dalmaciji. Tršćanski „Piccolo“ i „Lavoratore“ silno navajljaju na vladu radi toga što je ministarstvo naredilo, da se dalmatinskim poštarskim činovnicima povjeri pošta na parobrodima, koja se ima uređiti. Premda je poštarski promet „Lloyda“ i „Dalmatiae“ namijenjen u prvom redu Dalmaciji i Istri, te je prama tomu potrebno da uređuju-jući činovnici poznaju hrvatski jezik, talijanski listovi bi htjeli, da se spomenuta poštanska služba povjeri tršćanskim činovnicima, kojim je većim dielom hrvatski jezik poznat, koliko i turski. Njihova bi valjda glavna zadaća bila, da psuju Hrvate na parobrodima.

Velika zadužbina. U Tržiću umro je Slovenac mjenik Vilim Polak, koji je u oporuci ostavio družbi sv. Ćirila i Metoda 150.000 K. I u druge narodne svrhe ostavio je ogromne svote. Imetak je stekao kao dioničar bosanskih i švicarskih željeznica.

Naše brzojavke.

Beč, 11. Talijanski klerikalni zastupnici zavrgli su ideju da će suzbijati zajedničku akciju hrvatskih, slovenačkih i talijanskih zastupnika sa primorja u pitanjima parobrodarstva, željeznica, pošta i vinogradarstva.

Beč, 11. „Parlamentarna Korespondencija“ javlja, da zastupnik Supilo nije našao nikakova odaziva kod jugoslavenskih zastupnika u parlamentu bečkome. Istu viest izdaje agencija Bresnitz, ali ona ne odgovara istini.

Beč, 11. U zastupničkoj kući poprimljena je vladina zakonska osnova o ustrojenju ministarstva javnih posala.

Beč, 11. Talijanski zastupnici ne pristaju na predlog Vukovića, da se zadarska realka utrukvizira niti da se pod taj uvjet podigne na višu realnu školu.

Zagreb, 11. Srbi samostalci upravili su na baruna Raucha otvoreno pismo, u kojem ga javno pozivlju, da iznese dokaze svojim denuncijama o antidinastičnom djelovanju samostalaca u Bosni.

Rauchova vlada predložila je umirovljenje profesora Šurmina, koalicionog zastupnika; predlog tog umirovljenja podstrijeti će ministar Josipović sutra kralju na potvrdu.

Beč, 11. Plenarna agrarna skupština prihvatila je jednoglasno predlog Iviševića za obstrbu u starosti radnika, težaka i ribara.

Izvjestitelj proračunskog odbora Glabinski pristao je na Vukovićevo predlog o ustrojenju šibenske realke.

Beč, 11. „Hrvatska Korespondencija“ iz-pravlja viest, da vlada nije usvojila zakonsku osnovu za izbornu reformu u Dalmaciji, već da je onom vieću samo popunila viest o projektu te reforme, što ga je probio splitski „Velesbit“.

Beograd, 11. Kralj Petar razpustit će Skupštinu i povjerit će staro-radikalima da provedu nove izbore.

Beč, 11. Uspjelo je odkloniti sve zapreke, koje su se protivile, da se ovdje održavaju češke predstave. Niemci će popustiti.

Krf, 11. Prispio je ovdje njemački car Vilim.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

STECKENPFERD --

od
Ilijanova mlieka **SAPUN**

najbolje sredstvo za kožu.

40-1

Imam na prodaju od 12 do 15 kvintala čistog, finog, izvrsnog i po zdravlje koristnog

domaćeg meda

uz cieniu od K 120 po kvintalu.
Tko želi toga meda nek se obrati na mene.

Vladimir Kulić,
Šibenik.

Najveća dalmatinska zlatarija

ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali.

Ilustrovane cieniike šalje badava. Ilustrovane cieniike šalje badava

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvena zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razeternice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/2 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag, i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicil svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Ricku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Paris, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogublje provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

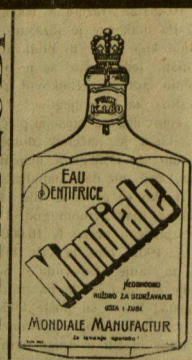
Osiguraje vrijednote proti gubitkom žriebanja. Banka Commerciale Triestina.

NE ČITATI
samo već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski
STECKENPFERD
od
lilijanova mleka **SAPUN**
od BERGMANNA i Druga, Drazdijani i Tetschen
na/L. od prije poznat pod imenom
BERGMANNOVA SAPUNA
od lilijanova mleka
da se lice oslobodi od sunšanih pjegica,
da zadobije bieli tein i nježnu boju.
Pretplatno komad po **80** para
u drogeriji **VINKA VUČIĆA**
ŠIBENIK.

Jadranska Banka u TRSTU.
Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada.
Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.
Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčije kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.
Izd je doznake na sva glavna tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.
Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.
Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjete.
Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

ŠIRITE
- „HRVATSKU RIEČ“!

Najbolje sredstvo za negovanje USTA I ZUBI

Glavno skladište za Dalmaciju kod E. VINKA VUČIĆA, ŠIBENIK

NOVO
ustanovljena

Hrvatska Tiskara
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najbolje P. N. Občin-
stvu za izradbu svako-
vrstnih radnja, kao:
vrstnih dijela i brošura,
raznih dijela i kuverta,
posjalnica, kuverta,
listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i
vjenčanih objava,
osmrtica i sva druge
u tu struku zasjecajube
radnje.
Jamči za tačnu i
modernu izradbu uz
posve umjerene cijene.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemočnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.

3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odstete: K 2,619.582.36

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Za Dalmaciju pobliže obaviesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnica u Splitu, ulica Do Sud br. 356. -
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Oglašujte u „Hrvatskoj Rieči“

KNJIŽARA I PAPIRNICA
IVANA GRIMANI-A
Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga, uređovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću. Velika zaliba svakovrstnih toplomjera, zvičker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najlieftinijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Skladište fotografiskih aparata i svih nužgrednih potrebština.